

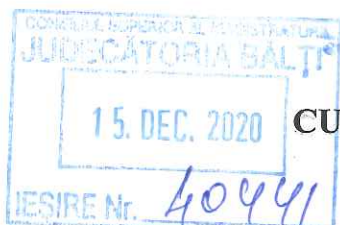
Republica Moldova
Judecătoria Bălți
sediul central

or. Bălți, str. Hotinului, 43
tel.:0231-2-22-12,fax 2-22-12
E-mail: jba@justice.md

Республика Молдова
Суд Бэлць
центральное местонахождение

г. Бэлць, ул. Хотинская, 43
тел.: 0231-2-22-12,fax 2-22-12
E-mail: jba@justice.md

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
MD-2004, mun.Chișinău, str. A.Lăpușneanu, 28

Judecătoria Bălți (sediul Central),Vă expediază materialele respective în vederea examinării sesizării privind excepția de neconstituționalitate a corespunderii dispozițiilor art.287 alin.(1) Cod penal al Republicii Moldova,prevederilor art.22 și 23 din Constituția Republicii Moldova ,reeșind din motivele și temeiurile invocate în sesizarea depusă de către avocatul Larisa Maxim,în interesele inculpatului Denis Gherasimencov.

Anexă:

- Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate
- Sesizarea depusă de petiționarul Larisa Maxim
- Încheierea Judecătoriei Bălți (sediul Central) din 01.12.2020.

Total: 22 file

Judecător

Executat:asistent judiciar Evelina Furtuna

Igor Mozgovoi

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
al prevederilor art. 287 din Codul penal al RM
prezentată în conformitate cu articolul 135 din Constituția RM

A. AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume: MAXIM

2. Prenume: Larisa

5. Calitatea în proces a autorului sesizării: apărătorul al inculpatului Gherasimencov Denis Anatolie în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod Penal al Republicii Moldova, avocat.

B. INFORMAȚII PERTINENTE DESPRE CAZUL DEDUS JUDECĂȚII INSTANȚEI DE DREPT COMUN

Urmărirea penală în cauza penală nr. 2019041056 a fost pornită de către SUP IP Bălți, la data de 03.08.2019, potrivit indicilor infracțiunii, prevăzute de art.187 alin.(2) lit.b). e), f) Cod Penal.

Urmărirea penală pe cauza penală nr.2019041164 a fost pornită de către SUP IP Bălți, la data de 29.08.2019, potrivit indicilor infracțiunii, prevăzute de art.287 alin.(2) lit.b) Cod Penal.

La data de 29.08.2019, cauza penală cu nr.2019041056, nr.2019041164, au fost conexate într-o singură procedură, și i-a fost atribuit un singur număr de evidență nr.2019041056.

Urmărirea penală finalizată la 02.10.2019 și la data de 18.10.2019 materialele cauzei penale nr. 2019041056 a fost expediate la Judecătoria Bălți (sediul Central) pentru examinarea în fond (dosarului penal nr. 1-4/2020 (1-19172587-09-1-02012020).

"A fost pus sub învinuirea definitivă Gherasimencov Denis Anatolie, 06.03.1999 a.n., pentru faptul că el de comun acord cu D. I. și I. M., acționând în mod intenționat și urmărind scopul comiterii unei infracțiuni de huliganism, conștientizând caracterul social periculos al acțiunilor sale și dorind survenirea consecințelor prejudiciabile, dându-și seama de faptul că prin acțiunile sale intenționate încalcă ordinea relațiilor sociale cu privire la ordinea publică, sub pretextul clarificării unei situații de conflict, la data de 03.08.2019, aproximativ la ora 05:30-22:00, aflându-se în apropierea marketului "Fourchette" din str. Alexandru cel Bun, nr.5, mun. Bălți, care se atribuie la loc public, și din intenții huliganice, încălcând grosolan ordinea publică, care s-a manifestat prin încălcarea normelor de drept și morale de comportare în societate și exprimând o vădită lipsă de respect față de societate, și de alte persoane ce se aflau în local, manifestând, prin conținutul lor o obrăznicie deosebită și cinism, în văzul mai multor persoane, au provocat un conflict în procesul căruia s-au apropiat de cet.T. S., aplicând-i mai multe lovituri cu pumnii în față și în spate. Conform raportului de expertiză judiciară nr.201910P0463 din 06.08.2019 la examinarea medico-legală a cet. T. S. s-au depistat o comoție cerebrală, edem a țesuturilor moi în regiunea occipitală, echimoză pe față, o echimoză cu excoriații pe brațul stâng, care au fost produse prin acțiunea mecanică prin mecanism de lovire cu un corp dur bont, în timpul și circumstanțele indicate, se califică ca vătămare neînsemnată. Prin acțiunile sale Gherasimencov Denis Anatolie, a comis infracțiunea prevăzută de art.287 alin.(2) lit.b) Cod Penal cu următoarele semne calificative: "Huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, comisă de două sau mai multe persoane, însoțită de aplicarea violenței, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită. Fiind recunoscut și audiat în calitate de învinuit Gherasimencov Denis Anatolie nu a recunoscut vina" (fabula cazului din Rechizitoriu din 18.10.2019).

C. OBIECTUL SESIZĂRII

solicităm examinarea prezentei sesizări privind controlul constituționalității

- textului din art. 287 alin. (1) C. pen. RM:

(1) Huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită.

**în raport cu prevederile art. 1, 22, 23, 26 și 54 din Constituția Republicii Moldova și
declarea neconstituțională a acestui text.**

D. ARGUMENTAREA INCIDENTEȚEI UNUI DREPT SAU A MAI MULTOR DREPTURI DIN CONSTITUȚIE

Una din condițiile obligatorii pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27; DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19).

Curtea reține că garanțiile prevăzute de art.22 din Constituție, de rând cu prevederile art.7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalității incriminării și pedepsei penale. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.54)

Astfel, pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care anterior nu constituiau infracțiuni (*nulla poena sine lege*), principiul legalității incriminării prevede și cerința conform căreia **legea penală nu trebuie interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului prin analogie** (*nullum crimen sine lege*). (Hot. CC nr.22 din 27. 06. 2017)

Curtea menționează că, în materie penală, principiile "*nullum crimen sine lege*" și "*nulla poena sine lege*", stabilite ca valori constituționale în art.22 din Constituție, impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului. (Hot. CC nr.21 din 22. 07.2016)

Cu privire la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea menționează că acesta implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile (a se vedea HCC nr. 12 din 14 mai 2018, § 38; HCC nr. 22 din 1 octombrie 2018, §32; HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 110). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 8 iulie 2016, § 35; DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 18). Prin urmare, articolul 23 din Constituție (care stabilește condițiile calității legii) nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental.

În interpretările raportate la dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională a Republicii Moldova evidențiază încălcarea principiilor de previzibilitate, claritate, accesibilitate al legii penale, precare și invocă și autorul sesizării, inclusiv prin referirea la:

- art. 20 alin. (1) al Constituției Republicii Mioldova, care prevede că *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă* (s. n.) *din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime;*

- art. 22 alin. (1) al Constituției Republicii Mioldova, care prevede că *Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos.*

- art. 23 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, unde se indică la faptul că *Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște* (s. n.) *drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile* (s. n.) *toate legile și alte acte normative;*

- art. 26 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, care prevede că *Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale;*

- art. 54 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova, care statuează că *în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua* (s. n.) *drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.*

E. ARGUMENTAREA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A UNUIA SAU A MAI MULTOR DREPTURI GARANTATE DE CONSTITUȚIE

Terminologia vagă, imprecisă și incompletă, care descrie conținutul juridic al infracțiunii prevăzute de art. 287 C. pen. al RM, oferă limite extensive de încadrare juridică a unor fapte, lipsite de grad prejudiciabil, potrivit acestei norme. Or, evaluând strict sistemul de semne obiective și subiective incident conținutului infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) C. pen. al RM constatăm după cum urmează că:

1. Semnul obiectiv „*acțiunile care încalcă grosolan ordinea publică*” – nu este previzibil, nefiind atestată, nici la nivel teoretic, nici la nivel practic, vreo listă exhaustivă a modalităților faptice incidente.¹ Deci, acest semn nu are efect aplicativ deplin, pe măsură ce legiuitorul a descris modalitățile concrete de manifestare obiectivă a infracțiunii ulterior. Astfel, legiuitorul a încălcat anumite elemente de tehnică legislativă, operând cu o dispoziție descriptivă în interiorul altei dispoziții descriptive, dispoziția descriptivă generală neavând incidență și conotație aplicativă decât la nivel de sistem de acte (or, huliganismul a fost definit ca fiind *acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică*, iar acțiunile care încalcă ordinea publică sunt acele *acțiuni care sunt însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită*. În acest context, caracter aplicativ nu are noțiunea care se descrie, ci însăși descrierea propriu-zisă a noțiunii;

2. Modalitatea normativă - „*aplicarea violenței asupra persoanelor sau amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe*” nu ar trebui, potrivit regulilor de încadrare juridică corectă a infracțiunilor pe baza acestui semn obiectiv, să creeze anumite disconforturi și/sau incoerențe aplicative (or, caracterul și limitele violenței incidente răspunderii penale în baza normei juridice poate fi stabilit pe baza caracterului și limitelor sancțiunii penale); însă, legiuitorul a admis erori grave la stabilirea pedepsei penale, lăsând, fără posibilitate, persoana care aplică norma de drept să

¹ *Expresia – „acțiuni care încalcă grosolan ordinea publică” – nu este lipsită de echivoc și obscurități. În particular, suscită reticență adjectivul „grosolan”. Acest lucru a fost semnalat încă în anul 2003 În: Expertiza Codului penal al Republicii Moldova, realizată în cadrul Programului de cooperare al Consiliului Europei pentru consolidarea statului de drept. Astfel, după V.Coussirat-Coustere (unul dintre experții solicitați de către Consiliul Europei să facă expertiza legii penale a țării noastre): „Reformularea se impune în cazul alin.(1) art.287 CP RM, care conține elemente prea vagi, pentru a fi temei pentru răspunderea penală a autorului. Huliganismul poate să nu „încalce grosolan ordinea publică” și astfel să reprezinte doar un comportament ostil față de societate, iar pentru un asemenea comportament ar fi exagerat ca cineva să fie supus pedepsei penale”. De atunci, sugestia în cauză a fost trecută cu vederea de forul legislativ.*

identifice legătura între diferite categorii de violență fizică sau psihică incidente unei sau altei norme penale (spre exemplu, analiza corelației între sancțiunea la infracțiunea de huliganism însoțit de amenințarea cu aplicarea violenței (art. 287 alin. (1) C. pen. al RM) și sancțiunea la infracțiunea de amenințare cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 155 C. pen. al RM) denotă multiple incoerențe, fiind lansată de pe poziții neuniforme: pedeapsa amenizii cu limite mai mici în cazul art. 155 C. pen. al RM, comparativ cu art. 287 alin. (1) C. pen. al RM; pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității aceeași atât în cazul art. 155, cât și în cazul art. 287 alin. (1) C. pen. al RM; pedeapsa închisorii cu limite mai mari în cazul art. 155 C. pen. al RM, comparativ cu art. 287 alin. (1) C. pen. al RM);

3. Modalitatea normativă - „*opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane, care curmă actele huliganice*” indică la anumite incertitudini atât prin raportare la semnul violenței prevăzut în aceeași variantă tipică a infracțiunii (în fapt, nu s-a impus necesitatea prevederii unor modalități generale și speciale a conținutului violenței în limitele aceleiași variante tipice), cât și prin raportare la alte infracțiuni (în particular, infracțiunea prevăzută de art. 349 C. pen. al RM - amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească);

4. „*acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc prin cinism sau obrăznicie deosebită*”

– nu sunt caracterizate de o anumită previzibilitate; sub aspectul gradului prejudiciabil al infracțiunii și corelării cu alte modalități normative incidente art. 287 alin. (1) C. pen. al RM, acțiunile manifestate prin *cinism* nu își identifică reflectare adecvată în practica judiciară, decât dacă sunt aplicabile prin interpretări extensive defavorabile. Nu se identifică clar delimitarea între *cinism* și *deosebită obrăznicie*, deși cea din urmă, în limitele normativului prevăzut de art. 287 C. pen. al RM poate fi caracterizată doar printr-o singură modalitate faptică – distrugerea sau deteriorarea bunurilor altei persoane; în acest ultim context, nu este clară valoarea bunurilor distruse sau deteriorare prin acte huliganice, pentru intervenția răspunderii penale, pe măsură ce distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, din alte motive decât cele huliganice, sunt pasibile de răspundere penală numai în cazul în care daunele cauzate sunt în proporții mari (art. 197 C. pen. al RM). Conform prevederilor HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007 *Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism*, distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor poate reprezenta o manifestare a *încălcării grosolane a ordinii publice* ori a *cinismului* sau *obrazniciei deosebite*.² Deasemenea în conformitate cu pct. 10.7 a acestei Hotărâri explicative: *Dacă bunurile au fost luate ilegal și gratuit, din motive huliganice, pentru a șicana victima și nu pentru a le trece*

² pct.3 HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007

în stăpânirea definitivă a făptuitorului, atunci calificarea se va face numai prin prisma art.287 Cod penal. În acest caz, luarea ilegală și gratuită a bunurilor străine apare ca modalitate faptică a încălcării grosolane a ordinii publice, fie a cinismului sau obrăzniciei deosebite. În acest caz CSJ nu explică care ar fi criteriile de delimitare concretă a modalităților normative încălcării grosolane a ordinii publice, a cinismului sau obrăzniciei deosebite în caz de incriminare a modalității faptice de luarea ilegală și gratuită a bunurilor.

Definiția sintagmei *Prin huliganism însoțit de un cinism deosebit*, vine să facă confuză înțelegerea prevederilor art. 287 alin. (1) CP, deoarece această sintagmă nu se regăsește în acest articol așa cum este definită de CSJ.³ În vizunea Plenului CSJ prin expresia *obraznicie deosebită* se înțelege încălcarea grosolană a ordinii publice, iar *Prin huliganism însoțit de un cinism deosebit*, nu se are în vedere *încălcarea grosolană a ordinii publice*.⁴

- În pct. 6 al HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007, se explică instanțelor de judecată precum că va fi considerată infracțiune de huliganism, prevăzută la art. 287 C. pen. al RM și nu contravenție reglementată la art. 354, art. 357 sau art. 363 C. con. al RM, dacă făptuitorul nu se limitează doar la: acostarea jignitoare, în locuri publice, a persoanei fizice, tulburarea ordinii publice; tulburarea liniștii în timpul nopții, alte acțiuni similare; tragerea din armă de foc, în locuri publice, în locuri rezervate pentru tragere, dar cu încălcarea modului stabilit, însă mai recurge și la aplicarea violenței, la amenințarea, cu aplicarea violenței sau la opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane, care curmă actele huliganice. Adică, în fapt, Curtea Supremă de Justiție explică încadrarea juridică a infracțiunii de huliganism strict în afara semnelor de *cinism* și *deosebită obraznicie* (deși apare întrebarea logică: care a fost necesitatea și realitatea prevederii acestora în art. 287 alin. (1) C. pen. al RM și pentru care modalități faptice?).

Astfel putem constata că delimitarea între *cinism* și *deosebită obraznicie* nu devine mai clară chiar dacă apelăm la prevederile HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007, elaborată, modificată și completată⁵ de magistrați, care se prezumează că dispun de cea mai mare experiență și cele mai înalte abilități de interpretare a legii.

În doctrină se constată că textul, *acțiunile, care prin conținutul lor se deosebesc printr-un cinism sau obraznicie deosebită*, constituie anume o modalitate normativă de sine stătătoare în

³ pct.3 HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007

⁴ pct.10.12 HP CSJ nr.4 din 19 iunie 2007

⁵ HP CSJ nr.6 din 15 mai 2017

alcătuirea infracțiunii prevăzute la art.287 CP, fapt care nu este înțeles întodeauna în practica judiciară.⁶

*Din sensul art.287 CP RM reiese că nu se cere ca acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită să fie însoțite de: aplicarea violenței asupra persoanelor; amenințarea cu aplicarea violenței asupra persoanelor; opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice. Chiar și așa, ținem să recunoaștem că este prea fragilă linia de demarcație dintre acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită (ca modalitate normativă a infracțiunii de huliganism), pe de o parte, și contravenția de huliganism nu prea grav, pe de altă parte.*⁷

Deci, infracțiunea de huliganism:

a) ca și conținut normativ: - nu respectă regulile de calitate și previzibilitate; - nu respectă, prin prisma principiilor de calitate și previzibilitate, cerința de prevedere a unor trăsături proprii infracțiunii de huliganism, care să fie distincte în raport cu alte categorii de norme, iar caracterul și structura normei penale prevăzute la art. 287 C. pen. al RM nu stabilește clar sfera de incidență (contrar pct. 52 din Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 21 din 22 iulie 2016); și nu determină fără echivoc limitele reale ale incriminării penale;

b) ca și practică judiciară: - nu asigură întotdeauna respectarea voinței legiuitorului, care, în fapt nu este clară și previzibilă; - este lipsită de uniformitate, în spiritul respectării unor principii de constituționalitate; - nu se înfățișează ca o garanție a respectării drepturilor și libertăților conferite cetățenilor pentru apărarea lor împotriva unor eventuale abuzuri; - oferă posibilitatea și realitatea unor interpretări extensive defavorabile; este afectată calitatea hotărârilor judecătorești de conținutul neclar al normei penale prevăzute de art. 287 C. pen. al RM.

În fapt, norma prevăzută la art. 287 C. pen. al RM reprezintă un atavism al tehnicii juridice de incriminare a faptelor care prejudiciază, în principal, relațiile sociale a căror existență și normală desfășurare este condiționată de protecția, menținerea și asigurarea ordinii publice, fiind moștenit pe baza unor tradiții juridice sovietice de incriminare.

⁶ Sergiu BRÎNZA. INFRACTIUNEA DE HULIGANISM (art.287 CP RM): ANALIZĂ DE DREPT PENAL Universitatea de Stat din Moldova STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, 2015, nr.8(88) Seria "Științe Sociale". p.50

⁷ Sergiu BRÎNZA, op.cit. p.51

Concluzionând cele menționate, reținem că prevederile a art. 287 alin. (1) din Codul penal conțin dispoziții care încalcă articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție [*principiul legalității incriminării și pedepsei penale*], precum și articolul 23 din Constituție [*calitatea legii penale*].

Pe baza celor consemnate, se impune evident necesitatea excluderii din C. pen. al RM a normei prevăzute la art. 287 C. pen. al RM, și expedierea unei adrese în acest sens Parlamentului RM.

F. LISTA DOCUMENTELOR

Principiul constituțional al preeminenței dreptului și al legalității constituie valori fundamentale ale statului de drept.

În Hotărârea nr.21 din 22 iulie 2016, Curtea a statuat că:

"52. [...] preeminența dreptului se asigură prin întreg sistemul de drept inclusiv prin normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distinctive în raport cu alte categorii de norme, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență."

De asemenea, în Hotărârea nr.25 din 13 octombrie 2015 Curtea a statuat că:

"33. [...] preeminența dreptului generează, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie."

Curtea reține că garanțiile prevăzute de art.22 din Constituție, de rând cu prevederile art.7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalității incriminării și pedepsei penale. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.54)

Astfel, pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care anterior nu constituiau infracțiuni (*nulla poena sine lege*), principiul legalității incriminării prevede și cerința conform căreia **legea penală nu trebuie interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului prin analogie** (*nullum crimen sine lege*). (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.55)

În cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni v. România* (hotărârea din 24 mai 2007) Curtea Europeană a statuat:

"40. [...] Ca o consecință a principiului legalității condamnărilor, **dispozițiile de drept penal sunt supuse principiului de strictă interpretare.**"

În jurisprudența sa, Curtea a reținut că garanțiile instituite în Constituție impun ca **doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală**. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (HCC nr.21 din 22 iulie 2016, §70).

Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că "noțiunea de "lege", prevăzută de art.7 din Convenția Europeană, implică respectarea cerințelor calitative, îndeosebi cele privind **accesibilitatea și previzibilitatea**" (cauza *Del Río Prada v. Spania*, cererea nr.42750/09, hotărârea din 21 octombrie 2013, § 91).

Curtea Europeană a menționat că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, **care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora**. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai **înlăturarea dubiilor** ce persistă cu ocazia interpretării normelor (cauza *Cantoni v. Franța*, nr.17862/91, hotărârea din 15 octombrie 1996, § 29, 32, și cauza *Kafkaris v. Cipru*, hotărârea din 12 februarie 2008, § 140-141).

De asemenea, CC reamintește că în jurisprudența sa a reținut că **persoana trebuie să poată determina fără echivoc comportamentul care poate avea un caracter penal** (HCC nr.21 din 22 iulie 2016, § 71).

Astfel, cerințele de calitate a legii necesită a fi îndeplinite în ceea ce privește atât **definiția** unei infracțiuni, cât și **pedeapsa** prevăzută pentru acea infracțiune. Or, calitatea legii penale constituie o condiție vitală pentru menținerea *securității raporturilor juridice* și ordonarea eficientă a relațiilor sociale. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.61)

În Hotărârea nr.14 din 27 mai 2014, Curtea a statuat că **formulările generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii.**

Pentru aceste considerente, Curtea reiterează că **legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare**, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, **norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței infracțiunii** în cazul normelor din partea specială a legii penale (HCC nr.14 din 27 mai 2014, § 83).

Pe de altă parte, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea Constituțională a reținut în jurisprudența sa că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea în redactarea unei legi este un lucru dorit, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație (HCC nr.21 din 22 iulie 2016, § 64).

Curtea Europeană în jurisprudența sa a menționat că sfera de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi. Persoanele care au activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca aceștia să-și asume riscurile inerente activității lor (*Pessino c. Franței*, hotărârea din 10 octombrie 2006, § 33; *Kononov v. Letonia*, [MC] hotărârea din 17 mai 2010, § 235).

Prin urmare, principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este, în special, în cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție deosebită evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.64)

În același timp, Curtea notează că Parlamentul este liber să decidă cu privire la politica penală a statului, în virtutea prevederilor art.72 alin.(3) lit.n) din Constituție, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.65)

Astfel, în Hotărârea nr.6 din 16 aprilie 2015 (§87-88), Curtea a statuat că legiuitorul are dreptul de apreciere a situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ în conformitate cu politica penală promovată în interesul general. **Totodată, orice reglementare urmează a fi în limitele principiilor statuate în sistemul de drept în vigoare și să se subscrie principiului preeminenței dreptului.**

În acest sens, Curtea reține că, deși legiferarea măsurilor ce țin de politica penală a statului ține de competența exclusivă a Parlamentului, totuși această competență **nu exclude exercitarea controlului de constituționalitate asupra măsurilor adoptate.** (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.67)

În acest sens, Curtea relevă că în Hotărârea nr.12 din 28 martie 2017 a statuat că:

"83. [...] **legiuitorul trebuie să dozeze folosirea mijloacelor penale în funcție de valoarea socială ocrotită [...]**

84. [...] în exercitarea competenței de legiferare în materie penală, legiuitorul trebuie să țină seama de principiul potrivit căruia **incriminarea unei fapte ca infracțiune trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale**, ghidându-se după principiul "*ultima ratio*", care

semnifică că legea penală este unica măsură ce poate atinge scopul urmărit, **altele de ordin civil, administrativ, disciplinar etc. fiind ineficiente în realizarea acestui deziderat.**"

Curtea reține că principiul "*ultima ratio*" nu trebuie interpretat ca având semnificația că legea penală trebuie privită ca o ultimă măsură aplicată din perspectiva cronologică, ci trebuie interpretat ca având semnificația că legea penală este singura în măsură să atingă scopul urmărit, alte măsuri de ordin civil, administrativ fiind improprii în realizarea acestui deziderat. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.102)

Curtea menționează că **organele de drept nu se pot substitui legiuitorului în concretizarea laturii obiective a infracțiunii, realizând astfel competențe specifice puterii legiuitoare.** (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.111)

În Hotărârea nr.21 din 22 iulie 2016, făcând referire la jurisprudența Curții Europene, Curtea a statuat că: "Atunci când un act este privit ca infracțiune, **judcătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului**, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist (§ 63)."

Curtea menționează că, potrivit art.2 din Codul penal, legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept. (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.114)

Prin urmare, Curtea subliniază că **legea penală în ansamblu, prin întregul său conținut, are drept scop protejarea interesului public, care se particularizează prin identificarea unor valori juridice concret determinate.** (HCC nr.33 din 07.12.2017, §.115)

În Hotărârea nr.14 din 27 mai 2014, Curtea a statuat că **formulările generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii.**

Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr.4 din 19.06.2006 este consacrată interpretării oficiale a art. 287 CP RM. Deși scopul acestei hotărâri constă în aplicarea corectă și uniformă a legislației ce vizează examinarea cauzelor despre huliganism, prin caracterul său extrem de vag, ea nu reușește decât într-o măsură foarte redusă să contribuie la eforturile de interpretare și aplicare corectă în practică a art.287 din Codul penal.

G. DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Cu înaltă considerațieune.

01 decembrie a. 2020

**În apărarea drepturilor și intereselor legale ale
inculpatului Gherasimencov Denis Anatolie,**

Avocat Larisa Maxim

ÎNCHEIERE

01 decembrie 2020

mun. Bălți

Judecătoria Bălți (sediul central)
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul
Grefier

Igor Mozgovoï
Valeria Dioneac

Cu participarea:

Procurorului
Avocaților
Inculpatul
Interpretului

Oleg Reaboi
Larisa Maxim, Victor Polivenco
Denis Gherasimencov
Lilia Matei

examinând în ședință publică cauza penală în privința lui Ilico Marcel și Gherasimencov Denis învinuiți de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal

A C O N S T A T A T:

1. Pe rol, la Judecătoria Bălți (sediul central) spre examinare se află cauza penală Ilico Marcel și Gherasimencov Denis învinuiți de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal.

2. La 01 decembrie 2020, în cadrul ședinței de judecată a cauzei, avocatul Larisa Maxim, în numele inculpatului Gherasimencov Denis, a depus cerere prin care solicită sesizarea Curții Constituționale în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor cuprinse în textul art. 287 alin. (1) Cod penal – *huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită*, în raport cu prevederile art. art. 1, 22, 23, 26, 54 din Constituția republicii Moldova.

În susținerea cererii, autorul face referire la încălcarea principiului legalității incriminării, prevăzut la art. 3 Cod penal, adică nu se constată temeiul juridic al răspunderii penale în faptele incriminate lui Gherasimencov Denis.

Pe această cale fiind admisă o aplicare deviată a textului normativului penal prevăzut la art. 287 alin. (1) Cod penal, realizată ca efect al unei interpretări extensive defavorabile *strict în dezavantajul învinuitului*, care este incompatibilă cu posibilitatea aplicării legale a acestui normativ și denotă încălcarea art. 7 CEDO și art. art. 22, 23 din Constituția Republicii Moldova.

3. În ședința de judecată procurorul Oleg Reaboi s-a pronunțat pentru respingerea cererii apărătorului ca fiind neîntemeiată.

4. În ședința de judecată apărătorul Victor Polivenco, în interesele inculpatului Ilico Marcel a lăsat la discreția instanței soluționarea excepției.

5. În ședința de judecată inculpatul Gherasimencov Denis a susținut poziția apărătorului său.

6. Inculpatul Ilico Marcel în ședința de judecată fiind legal citat nu s-a prezentat, iar instanța de judecată audiind opiniile participanților la proces a considerat posibilă examinarea respectivei cereri în absența numitului.

7. Instanța de judecată, audiind opiniile participanților la proces, studiind materialele dosarului, reține următoarele.

Potrivit art. 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție.*

Totodată aceleași prevederi se regăsesc și în art.4 alin. (1) lit. a), g) al Legii cu privire la Curtea Constituțională nr.317 din data de 13.12.1994 și în art. 4 alin.(1) lit. a) și g) din Codul Jurisdicției constituționale.

La fel, instanța de judecată notează că în temeiul Hotărârii Curții Constituționale din 09.02.2016, s-a statuat că în sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza.

Mai mult decât atât, prin aceeași hotărâre, Curtea Constituțională, a relevat că, judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Relevante la caz este că excepția de neconstituționalitate a articolului 287 alineatul (1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002, ridicată de către avocatul Vitalie Țaulean, în dosarul nr.la-253/17, pendinte la Curtea de Apel Chișinău prin Sesizarea 51G/2017 a fost depusă la Curtea Constituțională la 27 aprilie 2017.

Autorul a pretins, în esență, că textul „acțiuni care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită” din articolul 287 alineatul (1) din

Codul penal nu întrunește condițiile de calitate a legii, și anume: de previzibilitate și claritate.

Curtea a observat că autorul excepției de neconstituționalitate nu a argumentat pretinsa lipsă de previzibilitate a prevederii contestate în raport cu un drept fundamental ocrotit de Legea Supremă.

De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a se solicita controlul de constituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

După această proiectare a cadrului normativ de referință, în speță, instanța de judecată reține că, sunt întrunite condițiile indicate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.

Din aceste considerente, ținând cont că normele solicitate a fi supuse controlului de constituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei dedusă judecătii, având în vedere că judecătorul nu trebuie să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normei contestate, instanța urmează să admită solicitarea avocatului Larisa Maxim, în numele inculpatului Gherasimencov Denis, care a depus cerere prin care solicită sesizarea Curții Constituționale în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor cuprinse în textul art. 287 alin. (1) Cod penal – huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită.

8. În baza art. art. 7, 341-342 Cod de procedură penală, instanța de judecată

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Larisa Maxim, în numele inculpatului Gherasimencov Denis privind sesizarea Curții Constituționale în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate.

Se remite în adresa Curții Constituționale, prezenta încheiere și cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

Încheierea se contestă odată cu fondul cauzei.

**Președintele ședinței,
judecătorul**

Igor Mozgvoi